

30 LET ZDRUŽENJA SLOVENSКИH KATOLIŠKIH SKAVTINJ IN SKAVTOV

30 YEARS OF THE SLOVENIAN CATHOLIC GIRL GUIDES AND BOY SCOUTS ASSOCIATION

Luka Novak

Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, Državno vodstvo enot za postavljanje začasnih prebivališč, Ulica Janeza Pavla II. 13, Ljubljana, luka.novak@skavti.si

Povzetek

Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov je leta 2020 praznovalo 30 let delovanja. To je nepolitična, mladinska organizacija, ki vzgaja otroke in mlade po skavtski metodi. Del metode so tudi skavtski zakoni, in eden izmed njih zavezuje skavte, da pomagamo bližnjemu. V zadnjih 14 letih se je zgodilo veliko naravnih in drugih nesreč (poplave, migrantska kriza, pandemija), pri katerih smo skavtinje in skavti tako ali drugače sodelovali. V članku smo pregledali dosedanje delo in pridobljene izkušnje preteklih let ter orisali načrte za prihodnost.

Abstract

In 2020, the Slovenian Catholic Girl Guides and Boy Scouts Association celebrated 30 years of operation. This non-political youth organization educates children and young people based on the scouts' method, part of which is the scout laws. One of these laws obliges scouts to assist their fellow humans. The past 14 years have witnessed a number of natural and other disasters (floods, the migrant crisis and the pandemic) in which girl guides and boy scouts participated in one way or another. The paper provides an overview of the current work, experience gained in the past years, and sets the course for the future.

Skavtsko gibanje

Zgodovina

V svetovnem merilu se je skavtsko gibanje začelo leta 1907. Takrat je upokojeni generalporočnik angleške vojske lord Robert Baden-Powell organiziral prvi skavtski tabor na otoku Brownsee (Introduction, 2021). Temeljna zamisel ustanovitelja je bila, da so mladi sposobni opraviti vsako nalogo, če se jim le zaupa in da svobodo (Zgodovina, 2016). Po svetu je skavtsko gibanje prisotno v več kot 200 državah in združeno v 171 nacionalnih organizacijah. Skupno je po svetu več kot 50 milijonov skavtinj in skavtov (The Story of Scouting, 2021; Scoutconference, 2021).

Pred prvo svetovno vojno so Slovenci v okviru zamisli panslovenskega gibanja navezali stike s češkimi skavti, vendar organizacija ni nastala. Po mnenju nekaterih je imelo takratno gibanje preveč militarističen način dela, zaradi česar so se skavti na slovenskih tleh prvič uradno zbrali 22. oktobra 1922. Na ta dan se je pod vodstvom Franca Pintarja zbrala skupina fantov, že leta 1923 pa so ustanovili tako imenovano Župo skavtov, ki je predstavljala krovno skavtsko organizacijo v Sloveniji. Prvi skavtski tabor je potekal v Kamniški Bistrici. Župa skavtov se je pozneje preimenovala v Dravsko skavtsko skupino, ki je bila del jugoslovanske skavtske

organizacije (Zgodovina, 2016). Vidnejši starešina skavtov je bil prof. Pavel Kunaver, vsestranski pedagog, jamar, astronom, alpinist ter ustanovitelj taborniške organizacije po drugi svetovni vojni (Kunaver, 2018).

Tik pred začetkom druge svetovne vojne je skavtsko vodstvo razpustilo skavtsko organizacijo. Imetje (šotori, najrazličnejša oprema ipd.) so podarili Dravskemu banovinskemu odboru Rdečega križa Kraljevine Jugoslavije. Po drugi svetovni vojni skavtska in gozdovniška organizacija v predvojni obliki nista bili primerni. Vseeno so se nekdanji skavti in gozdovniki ponovno zbrali okoli Pavla Kunaverja in leta 1951 ustanovili taborniško organizacijo (Zgodovina, 2016; Zgodovina, 2021) ter poskušali ohranjati ljubezen do narave in prenašati to na mlajše generacije.

Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov

Prva načelnica Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov (v nadaljevanju ZSKSS) je postala Marija Marinko, prvi načelnik pa Peter Lovšin, ki je stike z zamejskimi skavti navezal že leta 1984. Leta 1986 so se v Štepanji vasi pri Ljubljani začeli zbirati prvi skavti. V soboto, 31. marca 1990, je bilo ustanovljeno združenje, ki je štel 70 članov (Zgodovina, 2016). Leta 2020 smo skavti tako praznovali 30 let delovanja, vendar je izbruh

Slika 1: Uradna logotip in znak ZSKSS (vir: <https://skavti.si/cestostna-graficna-podoba>)

Figure 1: Official logo and mark of the Slovenian Catholic Girl Guides and Boy Scouts Association (Source: <https://skavti.si/cestostna-graficna-podoba>)

covida-19 ustavil vse dejavnosti, povezane s praznovanjem obletnice.

V Sloveniji poleg ZSKSS delujejo še tri skavtske organizacije, in sicer Zveza bratovščin odraslih katoliških skavtinj in skavtov, Zveza tabornikov Slovenije ter Royal Rangers Slovenija – Evangeljski skavti. V širšem narodnem območju sodelujemo tudi s Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo (Slovenska zamejska skavtska organizacija, 2021), ki deluje na Tržaškem in Goriškem.

ZSKSS je prostovoljna nacionalna mladinska organizacija, ki se ukvarja z vzgojo in izobraževanjem otrok in mladih. Naše poslanstvo oziroma osnovni namen vzgoje v ZSKSS je prispevati k polnemu telesnemu, duševnemu, duhovnemu in družbenemu razvoju otrok in mladih, da bodo lahko postali trdne osebnosti, odgovorni državljani ter člani krajevnih, narodnih in mednarodnih skupnosti (Splošne informacije, 2016).

ZSKSS ima več kot 5300 dejavnih članov, ki so razdeljeni v štiri starostne skupine (večinoma so stari od šest do 30 let). Vodi jih več kot 900 mladinskih voditeljev prostovoljcev (Slovenski skavti, 2016). Ti opravijo povprečno od pet do sedem ur prostovoljnega dela na teden. Poleg redne vzgojne dejavnosti vsako leto pripravljamo tudi projekte in druge dejavnosti v okviru aktivnega državljanstva, prostovoljstva, okoljske vzgoje, kulture, športa, humanitarne projekte (Služenje družbi, 2016).

ZSKSS ima sedež v Ljubljani, stegov (lokalnih podružnic) pa je 66 v različnih krajih po Sloveniji. Vsak steg ima vodjo (stegovodja) ter voditelje, ki pripravijo in izvajajo dejavnosti. Člani znotraj ZSKSS oziroma stega so razdeljeni v posamične starostne skupine. Vsaka skupina deluje po programu, ki je prilagojen glede na njihovo starost (Veje, 2016).

Slika 2: Nekdanji znak ZSKSS (vir: <https://www.pinterest.com/pin/447474912951516485/>)

Figure 2: Former logo of the Slovenian Catholic Girl Guides and Boy Scouts Association (Source: <https://www.pinterest.com/pin/447474912951516485/>)

Stegi se znotraj ZSKSS združujejo v devet območij, ki jih imenujemo ognjišča. Vsako ognjišče imenuje koordinatorja, ki je vezni člen med državno in ognjiščno (območno) ravno (Regije, 2016).

Vodstvo organizacij s sedežem v Ljubljani povezuje vse enote, usmerja njihovo delovanje, daje pobude za dejavnosti, s predstavniki stegov vodi finance. Vodstvo je voljeno telo organizacije, sestavljeno iz izvršnega odbora, ki ga sestavljajo načelnštvo ter poverjeniki (voditelji posameznih vsebinskih področij), nadzornega odbora in častnega razsodišča. V pisarni je bilo leta 2021 pet zaposlenih (Splošne informacije, 2016; Kobal, 2021).

Neformalne vzgojno-izobraževalne dejavnosti izvajamo s skavtsko metodo, ki je v svetu priznana kot ena najučinkovitejših neformalnih vzgojnih metod za vzgojo samostojnih ljudi in okoljsko vzgojo. Skavtska vzgoja je proces, ki s skavtsko metodo na vseh področjih vsebine vzgajanja omogoča celostni razvoj posameznika v pristnega, samostojnega, odgovornega in zdravega človeka, kristjana in državljana. Iz vsebine vzgajanja pridobivamo vsebino za vzgojni program. Sestavlja jo devet področij: temelji skavtstva, katoliška duhovnost, sovgoja, osebnostna rast, večšine vodenja, okoljska vzgoja, vzgoja za zdravje, aktivno državljanstvo in vzgoja za mir. Skavtska metoda nam omogoča, da posredujemo vzgojni program skavtom. Sestavljena je iz sedmih dejavnikov: obljuba in zakoni, delo v majhnih skupinah, učenje z delom, simbolna govorica, dejavnosti na prostem, vloga starejšega, osebno napredovanje (Poslanstvo, 2021).

Vsako leto izvedemo več kot 300 večdnevni zimovanj in poletnih taborov ter drugih dejavnosti, ki so dopolnilo šoli, predvsem pri aktivnem državljanstvu, osebno-stnem razvoju, okoljski vzgoji, zdravem načinu življenja, medgeneracijskem sodelovanju in pridobivanju večšini za samostojno življenje. Izvedemo tudi približno 12 daljših usposabljanj za mladinske voditelje in prostovoljce ter več projektov na leto. Usposabljanja potekajo v več stopnjah, udeleženci se na njih usmerijo glede na to, katero starostno skupino skavtov želijo voditi. Skavtske skupine skrbijo tudi za to, da imajo voditelje obeh spolov, saj si v naši organizaciji prizadevamo za sovgajo in enakopravnost spolov (Splošne informacije, 2016).

Imamo status društva v javnem interesu na področju vzgoje in izobraževanja, status nacionalne mladinske organizacije in smo člani svetovne skavtske

Slika 3: Skavtski stegi (lokalne podružnice) po Sloveniji, združeni v devet ognjišč (barve) (vir: GoogleMaps in www.postaniskavt.si)

Figure 3: Scout groups (local branches) across Slovenia joined in 9 regional units (colours) (Source: GoogleMaps in www.postaniskavt.si)

organizacije WAGGGS (World Association of Girl Guides and Girl Scouts) (Slovenski skavti, 2016).

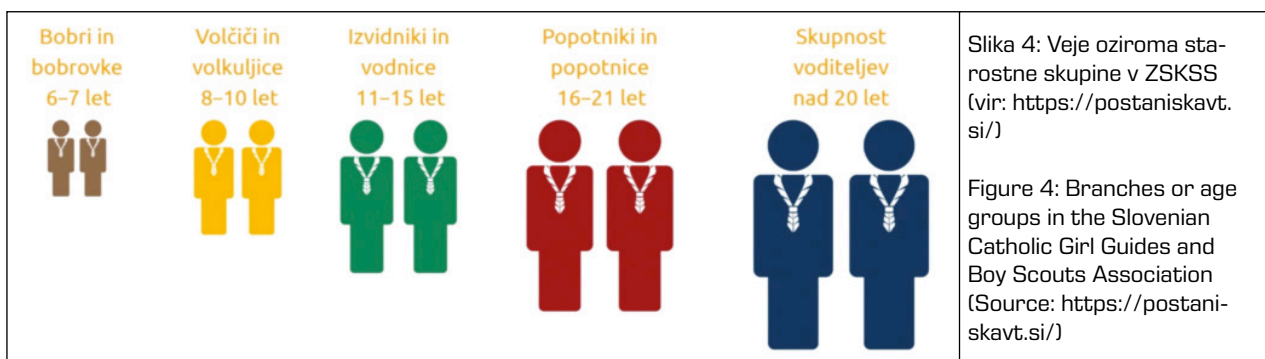
ZSKSS v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami

Zakonodaja

Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami (2006, v nadaljevanju Zakon o VPNDN) v 5. členu (zagotavljanje varstva), 9. členu (načelo pravice do varstva) ter 10. členu (načelo pomoči) formalnopravno

določi pravice in dolžnosti posameznika, ki temeljijo na družbeno sprejetih moralno-etičnih vrednotah. Skavte poleg zakonodaje Republike Slovenije vežeta k pomoči še skavtska obljuba in tretji skavtski zakon. Prva se glasi: »Pri svoji časti obljubljam, da si bom z božjo pomočjo prizadeval/a služiti Bogu in domovini, pomagati svojemu bližnjemu in izpolnjevati skavtske zakone.« Drugi pa: »Skavt (skavtinja) pomaga bližnjemu in naredi vsak dan vsaj eno dobro delo« (Obljuba in zakoni, 2016).

Pravice prostovoljcev so opredeljene v 21. členu (pravice prostovoljcev) Zakona o VPNDN (2006). ZSKSS je tako opredeljeno kot organizacija, ki opravlja humanitarno dejavnost ter deluje v javnem interesu. V vojni nas ščiti Ženevska konvencija, imamo pa enake pravice in dolžnosti, kot jih predvideva Zakon o VPNDN (2006) za pripadnike Civilne zaščite oziroma prostovoljce

Slika 5:
Taborni ogenj (vir: <https://skavti.si/fotogalerija14932>)

Figure 5:
Camp fire (<https://skavti.si/fotogalerija14932>)

drugih organizacij sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ob tem moramo poudariti, da te pravice veljajo za razporejene skavte v evidenco pripadnikov Civilne zaščite, in ne za vse člane ZSKSS.

Skladno s 73. členom Zakona o VPNDN (2006) ZSKSS opravlja naloge zaščite, reševanja in pomoči na temelju odločitve pristojnega organa lokalne skupnosti ali državnega organa.

Podrobneje je delovanje skavtov v sistemu varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami opredeljeno v 29. členu Uredbe o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč (2009). V ZSKSS skupaj z Zvezo tabornikov Slovenije organiziramo enote za postavljanje začasnih prebivališč. Po Uredbi (2009) moramo organizirati trinajst ekip in en oddelek na območju Slovenije. Naloge teh enot so bolj ali manj jasne, in sicer postavljanje začasnih prebivališč za ogrožene prebivalce, sodelovanje pri zagotavljanju potrebnih življenjskih pogojev v začasnih prebivališčih ter pomoč pri vzpostavljanju stacionarijev za posebne kategorije oseb v skladu z načrti oziroma pomoč pri zagotavljanju začasne nastanitve in oskrbe nastanjenih oseb. Število in obseg ekip sta opredeljena v pogodbi med ZSKSS in Upravo RS za zaščito in reševanje.

Pogodba med ZSKSS in Upravo RS za zaščito in reševanje nalaga skavtom organiziranje 15 enot s petimi člani ter tričlansko državno vodstvo enot za postavljanje začasnih prebivališč, skupno torej 78 pripadnikov. Delujejo enote: Ankarana 1, Breznica 1, Brezovica 1, Celje 1, Grosuplje 1, Koroška 1, Krško 1, Maribor 1, Maribor 2, Novo mesto 1, Postojna 1, Rakova Steza 1, Slovenske gorice 1, Tolmin 1 in Železniki 1. Državno vodstvo enot za postavljanje začasnih prebivališč je sestavljeno iz članov stegov Ljubljana 2, Postojna 1 in Vrhnika 1. Naloge niso omejene

samo na postavljanje začasnih prebivališč, temveč se ZSKSS vključuje v odziv na dogodek po potrebi ter glede na usposobljenost in opremljenost (pomoč v skladiščih, prevoz opreme, odpravljanje posledic nesreč ipd.).

Posamezni stegi (lokalne podružnice ZSKSS) imajo sklenjene pogodbe o opravljanju nalog zaščite, reševanja in pomoči z občinami, skladno s 37. členom (pristojnosti občine), 61. členom (evakuacija), 62. členom (sprejem in oskrba ogroženega prebivalstva), 73. členom (društva in druge nevladne organizacije) ter 85. členom (posebna pooblastila) Zakona o VPNDN (2006). Načeloma so pogodbene obveznosti medsebojno podobne, vseeno pa se razlikujejo glede na potrebe lokalne skupnosti ter zmožnosti posameznega stega.

Dogodki

Leta 1990, ko je bilo ZSKSS ustanovljeno, so jesenske poplave povzročile veliko gmotno škodo na širšem območju Celja in savinjske regije. Po pričevanju takratnih skavtov je pri odpravljanju posledic pomagala tudi manjša skupina skavtov.

Formalno lahko začetek sodelovanja med ZSKSS in Upravo RS za zaščito in reševanje umestimo v leto 1993 s podpisom pogodbe med obema organizacijama.

Prvi vodja enot za postavljanje začasnih prebivališč je postal Jernej Flogie, Koroška 1. Leta 2005 ga je nasledil Elvis Žagar, Bovec 1, leta 2012 pa je naloge vodje teh enot prevzel Luka Novak, Ljubljana 2.

Na humanitarnem področju je ZSKSS vodilo projekt Bum prijateljstva. To je bil humanitarni projekt, ki je bil v prvih letih namenjen rehabilitaciji mladih invalidov,

Slika 6:
Več kot 3500 skavtinj in skavtov na enem mestu, Jamboree 2008 – Norost, ki deluje (vir: Skavti)

Figure 6:
More than 3500 girl guides and boy scouts in one place, Jamboree 2008 – Madness that Works (Norost, ki deluje) (Source: scouts)

sirot in žrtev min iz Bosne in Hercegovine. Pozneje smo na tabor povabili tudi socialno ogrožene otroke iz Slovenije. Tabor je potekal v obliki skavtskih počitnic v Slovenskem primorju, obsegal je tudi obiske nekaterih zanimivih slovenskih krajev. Mladim fantom in dekletom smo pokazali, kako lahko koristno preživijo prosti čas ter kako živeti v stiku z naravo in sočlovekom. Eden izmed stalnih ciljev projekta je bil, da so skavtinje in skavti na taboru naučili otroke plavati. Izjemno pomembni so bili spoznavanje in sprejemanje drugačnosti ter občutek sprejetosti. ZSKSS se je morda ravno s tem projektom (poleg vseh služenj, dobrih del, pomoči v naravnih nesrečah) močno odpiralo navzven. Tabor smo prvič organizirali leta 2000, nato je potekal vsako leto do leta 2007 (Puščamo skavtsko sled, 2015; Dva prispevka, 2015).

Drugi večji projekti, ki so tako ali drugače uspeli zaradi sodelovanja ZSKSS in Uprave RS za zaščito in reševanje, so bili vsi večji poletni tabori voditeljev (Vihar upanja, 1999; Glej daleč, 2006; Ogenj v meni, 2012; Srečanje, 2019). Na vsakem izmed teh taborov se je zbralo od 500 do 800 voditeljev. Vse do danes ni bil presežen prvi slovenski skavtski Jamboree (tj. državno ali svetovno srečanje vseh skavtov), poimenovan *Norost, ki deluje*, leta 2008 v Podturjaku pri Želimljah. Z več kot 3500 zbranimi mladimi je bil eden največjih dogodkov mladinskih organizacij v Sloveniji. Organizacijsko je bil to velik zalogaj – več kot 250 prostovoljcev ga je pripravljalo leto in pol. Tabor je trajal 14 dni v štirih delih, in sicer trije deli po starostnih vejah ter en skupni del, pri čemer smo na enem travniku bivali vsi – od najmlajših do najstarejših slovenskih skavtov (Fužir, 2015).

ZSKSS je tako ali drugače sodelovalo tudi na številnih vajah in prireditvah, kot so Mednarodna vaja vodnikov reševalnih psov MOL (skoraj vsako leto od leta 2006), 24. svetovno tekmovanje Internationale

Rettungshunde Organisation 2018, Bogatajevi dnevi oziroma Dnevi zaščite in reševanja (Kuntarič, 2014), državna preverjanja ekip prve pomoči, Firs Aid Convention in Europe Ljubljana 2016, vaja Stožice 2016, vaja Potres – Zahodna Štajerska 2018 (Ruprecht in Oprešnik, 2019), Otroški bazar (več let), državnih posvetih Civilne zaščite, Gasilski paradi v Črnomlju 2019 in še bi lahko naštevali. Veliko dogodkov poteka tudi na lokalni ravni.

Za svoje dosedanje delovanje je ZSKSS leta 2014 prejelo bronasti znak Civilne zaščite. Leta 2020 je tajnik ZSKSS Milan Kobal, Vrhnika 1, prejel bronasto priznanje Civilne zaščite. Posamezni skavti so kot pripadniki drugih organizacij in sil zaščite, reševanja in pomoči prav tako prejeli priznanja Civilne zaščite.

Posočje 1998

Na velikonočno nedeljo, 12. aprila 1998, je Posočje stresel potres 8. stopnje po evropski potresni lestvici. ZSKSS je skupaj s Slovensko zamejsko skavtsko organizacijo v okviru poletnih taborov popotnikov in popotnic organiziralo pomoč prizadetim na območju Posočja. Za ta projekt, poimenovan *Skupaj v Posočju*, so bili odgovorni Matej Valič in Andreja Semolič - Valič iz ZSKSS ter Ivo Cotič iz Slovenske zamejske skavtske organizacije. Projekta se je udeležilo približno 160 popotnikov in popotnic iz Ankarana 1, Ajdovščine - Šturja 1, Ilirske Bistrice 1, Nove Gorice 2, Postojne 1, Tolmina 1, Slovenske zamejske skavtske organizacije iz Gorice in Trsta 1 in 2 ter novicat italijanske katoliške skavtske organizacije Associazione Guide e Scouts Cattolici Italiani iz Vidma. Od začetka julija do konca avgusta so pomagali oškodovanim družinam, zlasti pri kmečkih opravilih (na polju, košnja, spravilo sena, drv za zimo), pri zidanju in popravilih poškodovanih stavb. Nekateri so se igrali z otroki ali preživljali čas z

ostarelimi ter pripravljali zabavne »družabne večere« za vaščane. Poleg skavtskih skupin s Primorskega in iz zamejstva so nekatere skupine popotnikov in popotnic samoiniciativno organizirale poletne taborne na prizadetem območju in tam pomagale domačinom.

Železniki 2007

Katastrofalne poplave 18. septembra 2007 v Železnikih so bile prva večja preizkušnja pomoči za ZSKSS in glede na obseg posledic tudi za sile zaščite, reševanja in pomoči ter sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. V treh dneh (21.–23. septembra 2007) je na širšem območju občine Železniki pomagalo 294 skavtov (Kuntarič in Andrejek, 2008). Takrat je odziv na dogodek vodil Tomaž Paulus, Škofja Loka 2. Zaradi mesta nesreče oziroma geografske danosti je bil mogoč vstop na območje samo na eni točki. Glede na vse omejitve je bila sprejeta odločitev, da skavte in njihovo opremo prepeljemo z avtobusi. Tako smo se izognili zgoščevanju prometa, zasedanju parkirnih prostorov, visokim potnim stroškom, povečali smo varnost udeležencev ipd. Zbirno mesto je bilo v Šentvidu nad Ljubljano ter Škofji Loki. Skavti so pomagali skladno s svojima znanjem in opremljenostjo, čistili so blato iz kleti, odstranjevali so plavje na športnem igrišču ipd.

Poplave 2009

Poplave so prizadele širše območje Mestne občine Ljubljana na božični večer leta 2009. Gradaščica in Mali graben sta ogrožala predvsem južni in zahodni del Ljubljane ter reka Sava območje na Brodu in v Tacnu. Poplave na božič 2009 so bile po obsegu in posledicah majhne. V dveh dneh je pomagalo petnajst ljubljanskih skavtov, ki so v dvanajstih urah napolnili več kot 2000 protipoplavnih vreč (Novak, 2009).

Poplave 2010

Slabo leto dni pozneje je osrednjo Slovenijo ter dele jugovzhodne Slovenije, Obale in Laškega zajelo močno deževje in povzročilo močne hudourniške poplave Gradaščice ter poplavljanje Ljubljanskega barja. Ljubljanski skavti so pomagali v petek, 17., in soboto, 18. septembra 2010, pri čemer je 30 skavtov napolnilo okoli 4000 protipoplavnih vreč ter pomagalo pri njihovi delitvi. Vreče smo polnili na lokaciji Komunalnega podjetja Ljubljana na Viču. Delo smo prekinili zaradi poplavnega vala, ki je v slabi uri poplavlil širše območje Viča. Višina vode je bila ob odhodu zadnjega skavta okoli pol metra (Letno poročilo Skavti ZARE MOL, 2011).

Poplave 2012

4. in 5. novembra 2012 je močno deževje zajelo celotno Slovenijo ter tudi del avstrijske Koroške. Poplave so prizadele širše območje ob strugi reke Drave od Dravograda do Ormoža (Klaneček, 2013). V petih dneh, med 6. novembrom in 10. novembrom, je na terenu delovalo 219 skavtinj in skavtov. Ekipe so delovale na območju občin Dravograd, Duplek, Maribor (v Malečniku), Markovci, Mozirje, Ptuj in Slovenj Gradec. Skupno so opravili 1338 prostovoljnih delovnih ur. Delo je obsegalo predvsem čiščenje blatnih prostorov, odstranjevanje in ločevanje odpadkov, polnjenje protipoplavnih vreč, pomoč gasilcem in prenos vrednejših predmetov na varno. Zaradi velikega števila prostovoljcev, ki so prihajali z različnih koncev Slovenije ter v ekipah do pet oseb, je bil organiziran lasten prevoz z avtomobili. Prav tako je bilo območje delovanja veliko oziroma so bila delovišča razpršena (Novak, 2012). Na podlagi lekcij, ki smo se jih naučili, ter poglobljene analize smo pripravili interna Navodila za ravnanje ekip za postavljanje začasnih prebivališč (2012) ter Grafični postopkovnik delovanja ekip za postavljanje začasnih prebivališč (2012).

Slika 7:
Pogled na taborni prostor 3500 skavtov na taboru Jamboree 2008 pri Podturjaku (vir: Skavti)

Figure 7:
View of the campsite of 3500 scouts in the Jamboree 2008 camp at Podturjak (Source: Skavti)

Slika 8:
Skavti ob poplavah na
božično jutro 2009
(foto: L. Zore, Ljubljana 2)

Figure 8:
Scouts during floods on
Christmas morning 2009
(Photo: L. Zore,
Ljubljana 2)

Glavna lekcija je bila, da se mora izboljšati komunikacija med člani ekip na terenu in državnim vodstvom, povečati moštvo v državnem vodstvu med izrednimi razmerami, pripraviti enoten elektronski spletni obrazec za poročanje (ekipe s terena poročajo na skavtsko državno raven), izboljšati komunikacija z mediji ter skavte pripraviti na samozadostno delovanje.

Žledolom 2014

Žledolom v začetku februarja 2014 je prizadel skoraj eno tretjino Slovenije. Pri tej nesreči je šlo za meteorološko zanimiv splet okoliščin (močno sneženje, otoplitev, deževje, ponovna ohladitev ipd.). Glede na obseg posledic na električnem omrežju ter posledično veliko število prizadetih oseb je Republika Slovenija zaprosila za mednarodno pomoč (Svete in Malešič, 2014). Med 5. in 10. februarjem 2014 so se postojnski skavti pridružili tabornikom, ki so prvi vzpostavili krizni center v Postojni, v katerem so pomagali pri zbiranju pomoči, delitvi toplih napitkov in hrane prizadetim občanom ter tudi nekaterim reševalnim službam. Pomagali so tudi skavti iz

stegov Ankaran 1, Domžale 1 in Mozirje 1. V Logatcu so prav tako organizirali krizni center v domu starejših občanov in tam kuhali ter delili hrano prebivalstvu in reševalnim službam. Veliko stegov po Sloveniji je ponudilo pomoč prizadetim občinam, vendar so jo po večini zavrnila (Ajdovščina - Šturje 1, Ankaran 1, Cerknica 1, Loška dolina, Škofja Loka 1, Žiri 1 ipd.). Logaški skavti so pomagali pri odpravljanju posledic rekordno visokih poplav na Planinskem polju. Skupno je na terenu delovalo 79 skavtov ter osem v podpornih službah (Letno poročilo Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, 2014; Poročilo Logatec 1, 2014a; Poročilo Logatec, 2014b).

Migrantska kriza 2015

Območje Republike Slovenije je bilo od jeseni 2015 do spomladi 2016 del obsežne migracijske poti čez Balkan. V tem času je Slovenijo prešlo več kot 480.000 beguncev in migrantov. Opravljanje varnostnih in humanitarnih nalog, povezanih s prehodom večjega števila ljudi, je bilo velika preizkušnja za različne državne organe in nevladne organizacije, ki so morali svoje dejavnosti prilagoditi nastalim razmeram. Govorimo predvsem o nujnem medorganizacijskem povezovanju in usklajevanju. Uprava RS za zaščito in reševanje in Civilna zaščita na državni ravni sta dodeljeno nalogo začasnega sprejema ter oskrbe beguncev in migrantov opravili z vključevanjem celotnega sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami oziroma njegovega ožjega področja zaščite in reševanja (Torkar, 2016).

Med migrantsko krizo 2015 je ZSKSS pomagalo v državnem logističnem centru na Rojah ter na več lokacijah, kjer so bili vzpostavljeni t. i. nastanitveni in sprejemni centri: Brežice – policijska postaja, Gornja Radgona – sejmišče, Gruškovje – mednarodni mejni prehod, Lendava – skladišče Intereurope, Ljubljana – tri lokacije, Logatec – center vojnih veteranov, Obrežje – železniška postaja, Planinski dom Partizanka, Postojna – center za tujce, Rigonce – mejni prehod, Šentilj – mednarodni mejni prehod, Vrhnika – Vojašnica 26. oktobra. Pomoč

Slika 9: Odpravljanje posledic poplav v Dravogradu leta 2012 (foto: steg Koroška 1)

Figure 9: Cleaning up after a flood in Dravograd in 2012 (Photo: Group Koroška 1)

je obsegala postavljanje šotorov, tlakovcev, pomoč pri delitvi hrane ipd.

Po vzpostavitvi centrov smo pomagali v vseh centrih po državi, predvsem v Brežicah, Gornji Radgoni, Obrežju, Šentilju in na Vrhniki. Pomagali smo pri nastanitvi in usmerjanju migrantov, čiščenju prostorov, postiljanju postelj, delili smo hrano in vodo ter opravljali druge dejavnosti skladno z navodili pristojnih organov. Po zbranih podatkih je bilo na terenu več kot 183 skavtinj in skavtov, ki so opravili 1409,1 delovne ure, kar v povprečju pomeni, da je posameznik opravil 7,6 delovne ure. Glede na to, da so prišli skavti na pomoč z vseh koncev Slovenije, smo prevozili več kot 3133,9 kilometra. Na pomoč so prišli skavtinje in skavti iz 27 stegov iz celotne Slovenije. Na teren smo pošiljali le polnoletne člane. Večinoma so bili to voditelji, ki so predvsem študenti ali dijaki. Način prevoza je bil lasten. Zaradi zadnjih dveh dejstev je bilo občasno težko zagotavljati prostovoljce. Opazili smo, da so se v nekaterih centrih znova in znova pojavljale težave pri vodenju centrov (nezadostno obveščanje, predvsem prezgodnja aktivacija, nato dolgotrajno čakanje na prihod migrantov; slaba koordinacija prostovoljcev v centru in dodeljevanje nalog ipd.), improvizacija je (p)ostala del sistema. Z vidika ZSKSS je bila to najdaljša in najzahtevnejša intervencija, saj je bilo s podaljševanjem intervencije težje zagotavljati zadostno število motiviranih prostovoljcev. Stegi, ki so bili najbližje nastanitvenim centrom, so bili najbolj izgoreli, kar smo reševali z iskanjem prostovoljcev iz okoliških stegov v krogu do 60 kilometrov. Zadeva se je končno umirila z zaposlitvijo delavcev čez javna dela (Letno poročilo, 2015, in Delno poročilo, 2015).

Pandemija covid-19

Zgodaj spomladi leta 2020 je Slovenijo zajel prvi val koronavirusne bolezni SARS-CoV-2 oziroma covid-19. Posebnost zadnje naravne nesreče je bilo predvsem vprašanje, kako ravnati in pomagati med pandemijo. Glede na to, da ZSKSS nima specifičnega zdravstvenega osebja (imamo sicer bolničarje, ki delujejo v drugih strukturah, ter študente in dijake zdravstvenih ved, ki so bili v odziv že vključeni po »šolski liniji«), smo pomagali predvsem pri logistiki – prevoz opreme in hrane (Državni logistični center Uprave RS za zaščito in reševanje Roje, Črnomelj, Lenart v Slovenskih Goricah, Ljubljana Ježica, Metlika, Škofja Loka). Pozneje smo se vključevali tudi v delo zdravstvenih domov (Maribor, Slovenj Gradec) in domov starejših občanov (Kamnik, Ljubljana Bežigrad, Novo mesto, Postojna, Preddvor). Vse naše dejavnosti je koordinirala štiričlanska skupina skavtov na državni ravni. Med prvim valom covid-19 je sodelovalo 177 prostovoljk in prostovoljcev, ki so opravili 572 ur prostovoljnega dela. Med drugim valom covid-19 je pomagalo 111 prostovoljk in prostovoljcev, ki so opravili 651,3 ure prostovoljnega dela. Skupno je sodelovalo 288 oseb, ki so opravile 1223,5 ure prostovoljnega dela (Letno poročilo, 2020).

Slika 10: Pomoč v logaškem kriznem centru v domu starejših občanov (foto: Logatec 1)

Figure 10: Assistance provided in the Logatec nursing home crisis centre (Photo: Logatec 1)

Anketa med skavti

Spomladi leta 2020 smo izvedli prvo spletno anketo, ki smo jo poslali vsem stegovodjem (vodje lokalnih podružnic ZSKSS). V anketi smo spraševali o:

- osnovnih podatkih stega (naziv, število voditeljev, število polnoletnih članov ipd.),
- osnovnem sodelovanju s Civilno zaščito (ali sodelujejo z njo ter s katero njeno ravno; ali imajo podpisan dogovor ali pogodbo o sodelovanju; kolikokrat na leto sodelujejo s Civilno zaščito ter kako),
- sodelovanju z drugimi silami zaščite, reševanja in pomoči (s katerimi organizacijami sodelujejo in ali so člani v kateri izmed njih),
- dogodkih, pri katerih so sodelovali (kako, s kolikšnim številom oseb; katera izmed intervencij je bila najzahtevnejša ter kje so bile največje težave).

Odzvalo se je 47 stegovodij, kar predstavlja 71,21 odstotka vseh stegov v Sloveniji (66 stegov). Na podlagi ankete smo ugotovili:

- Povprečno število polnoletnih voditeljev v stegu je 12.
- Povprečna starost skavtskega voditelja je okoli 22 let, aktivno obdobje voditeljstva pa traja v povprečju štiri leta.
- V povprečju se je odzvalo pozivu za pomoč od štiri do šest prostovoljcev iz posameznega stega. Število je odvisno tudi od bližine kraja nesreče ter obsega nesreče.
- Slaba četrtnina stegov (okoli 23 odstotkov) ne sodeluje s Civilno zaščito, slaba četrtnina (okoli 23 odstotkov) pa sodeluje z njo samo takrat, ko jih ta potrebuje. Polovica stegov (dobrih 50 odstotkov) sodeluje primarno z lokalno skupnostjo, od tega jih manjši del sodeluje tudi z državno (regijsko) ravno.
- 44 odstotkov vprašanih ima sklenjene pogodbe o sodelovanju in financiranju (primarno tisti, ki imajo redne stike z občinsko Civilno zaščito).

- Slabih 60 odstotkov vprašanih sodeluje s Civilno zaščito pri naravnih in drugih nesrečah ter usposabljanjih. Manjši del jih sodeluje le pri organizaciji občinskih dogodkov in pri proslavah (20 odstotkov). Preostalih 20 odstotkov pa s Civilno zaščito ne sodeluje ali zelo poredko.
- 60 odstotkov vprašanih sodeluje z župnijskimi karitas, 40 odstotkov vprašanih sodeluje s taborniki in gasilci, 25 odstotkov jih sodeluje z Rdečim križem Slovenije, manjši del (posamezen steg ali dva) pa sodeluje tudi s kinologi, jamarji in radioamaterji. Nekateri stegi sodelujejo z več organizacijami, kar je spodbudno.
- 92 odstotkov vprašanih ima v svojih vrstah tudi pripadnike prostovoljnih gasilcev oziroma so člani obeh organizacij. 34 odstotkov je pripadnikov humanitarne organizacije Karitas, 20 odstotkov članov pa deluje v Rdečem križu.
- Večina vprašanih je sodelovala pri odzivu na pandemijo covid-19 ter med migrantsko krizo leta 2015. Manjši del je sodeloval tudi med žledolomom leta 2014. S časovno oddaljenostjo se zmanjšuje vednje in poznavanje ali izkušnje pri odzivih na dogodke (poplave v letih 2007, 2009, 2010 in 2012 so le bežen spomin). To je pričakovano, saj je povprečna starost skavtskega voditelja okoli 22 let, aktivno obdobje voditeljstva pa traja v povprečju štiri leta.
- Delo vprašanih je obsegalo predvsem postavljanje šotorov, delitev ali prevoz hrane in pijače, odpravljanje posledic nesreč, polnjenje protipoplavnih vreč, varstvo otrok, manjši del je tudi podpiral druge službe Civilne zaščite in enote za zaščito, reševanje in pomoč ipd.

Vsi vprašani, ki so kakor koli sodelovali s pripadniki Civilne zaščite, so potrdili, da je bila pomoč osebno zadoščenje in stvar moralnega vprašanja, vsaj kar zadeva pomoč ob nesreči.

Dobra polovica je izpostavila predvsem slabo ali pomanjkljivo komunikacijo oziroma prenos informacij med deležniki. Tako je osem odstotkov vprašanih izpostavilo, da ob prihodu na teren niso vedeli, kdo je vodja intervencije. Pomembna je torej pravočasna in točna informacija, od katere sta odvisna nadaljnje delo ter tudi izkušnja posameznika in enote.

Slaba tretjina vprašanih je priznala, da ne poznajo dovolj dobro sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Prav tako tretjina vprašanih meni, da pripadniki Civilne zaščite ne poznajo delovanja ZSKSS ter našega poslanstva oziroma niti ne vedo, kako bi si lahko s skavti pomagali. Na podlagi teh rezultatov bo ZSKSS zagotovilo v okviru poletnih tabornih šol za voditelje osnovni oris delovanja sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami ter Civilne zaščite.

Na podlagi rezultatov analize ter dosedanjih intervencij lahko rečemo, da so za uspešnost dejavnosti

najpomembnejši izobrazba oziroma usposobljenost sodelujočih, sodelovanje ter poznavanje med deležniki, dobra in jasna komunikacija, izkušnje na podlagi preteklih dogodkov ter ne nazadnje tudi zavzetost posameznika.

Sklepne misli

V dobrih treh desetletjih je bilo veliko intervencij in drugih dejavnosti, na katere je lahko ZSKSS upravičeno ponosno, del dejavnosti pa lahko uvrstimo v kategorijo »dobra šola za naprej«. V zadnjih 14 letih se je zgodilo več naravnih nesreč, ki so po zahtevnosti in obsegu vedno zahtevnejše z vidika logistike, povezovanja med različnimi deležniki, trajanja intervencije ipd. Poplave smo kot sistem varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami že nekako »posvojili« in »usvojili«, čeprav to ne sme biti izgovor, da ne bi naredili nič glede preventive. Nesreče zadnjih šestih let kažejo na kompleksnost, zahtevnost in potrebo po interdisciplinarnosti ter digitalizaciji za uspešno pomoč sočloveku.

Na podlagi izkušenj, ki jih sproti pridobivamo, poskušamo svoje delovanje izboljševati. Izkušnje ob poplavah v letih 2010 in 2012 so nas naučile, da sta prenos informacij (od skavtskega vodstva do enot na terenu ter obratno) ali poročanje ekip s terena do skavtskega vodstva, ki koordinira odziv ZSKSS ob nesreči, najtežja po telefonu. Velikokrat so bile telefonske zveze preobremenjene. Zato smo se odločili, da bomo oblikovali enotne poročevalske obrazce v MS Word. Ob žledolomu leta 2014 se je ta rešitev pokazala kot korak naprej v primerjavi s telefonskim poročanjem. Še vedno pa je bila težavna analiza podatkov (npr. število sodelujočih, opravljenih ur in prevoženih kilometrov, izluščiti priporočila za vnaprej po opravljenih aktivnostih ipd.), posledično je bilo tudi poročanje zainteresirani javnosti (skavtskemu vodstvu, Upravi RS za zaščito in reševanje, drugim enotam na terenu) občasno prepočasno. Dolgotrajno prepisovanje iz Worda v Word ali Excel je bilo glavni vzrok za to, da smo poročanje preselili na splet v spletni obrazec, ki omogoča hiter in enostaven pregled nad poročili ter hitrejšo analizo podatkov.

Še vedno ostajata odprti vprašanji poročanje s terena in spremljanje ekip na terenu v živo. V prihodnjih letih nameravamo preizkusiti brezplačen odprtokodni programa *Sahana Foundation* (2021). Čas in dogodki bodo pokazali, ali bo to korak v pravo smer.

Na podlagi opravljene ankete državno vodstvo enot za postavljanje začasnih prebivališč čaka še veliko dela pri informiranju notranje skavtske javnosti in deležnikov v sistemu varstva pred naravnimi nesrečami, prvih o tem sistemu, drugih pa o delovanju našega združenja. Morda je ta članek dobra odskočna deska. V okviru poletnih tabornih šol za voditelje bomo namenili krajši del

programa tudi predstavitvi delovanja sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami. Ožje vodstvo ZSKSS bomo glede na zmožnosti napotili tudi na usposabljanja Izobraževalnega centra za zaščito in reševanje Uprave RS za zaščito in reševanje.

naravno ali drugo nesrečo. Vsekakor ta proces, na podlagi izkušenj iz migrantske krize leta 2015 ter covida-19 in tujine, zahteva interdisciplinaren pristop vseh deležnikov sistema varstva pred naravnimi in drugimi nesrečami.

Pomemben je torej nadaljnji razvoj zmožnosti enot za postavljanje začasnih prebivališč za delovanje med večjo

»Pustite svet za spoznanje boljši, kot ste ga prejeli.«
Lord Baden-Powell

Viri in literatura

1. Delno poročilo o delovanju med migrantsko krizo, 2015. Ljubljana: Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
2. Dva prispevka. Youtube, 2015. https://www.youtube.com/watch?v=JLPZngKN_WI, 10. 4. 2021.
3. Introduction, 2021. Robert Baden-Powell. Scouts. <https://www.scout.org/node/52292/introduction>, 10. 4. 2021.
4. Fužir, B., in sod., 2015. Skavti: 25 zgodb na 25 let delovanja Združenja. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov.
5. Grafični postopkovnik delovanja ekip za postavljanje začasnih prebivališč, 2012. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
6. Klaneček, M., 2013. Poplave 5. novembra v porečju Drave. Ujma 27, 52–61.
7. Kobal, M., 2021. Število zaposlenih leta 2021. Ustni vir.
8. Kunaver, J., 2018. Pavel Kunaver – sivi volk: pričevanja o vzgojitelju, geografu, alpinistu drenovcu, jamarju, skavtu - taborniku, astronomu, umetniku, naravovarstveniku in pisatelju. Ljubljana: Mladinska knjiga.
9. Kuntarič, B., Andrejek, O., 2008. Železniki – simbol za katastrofo in solidarnost. Ujma 22, 76–87.
10. Kuntarič, B., 2014. 5. Dnevi zaščite in reševanja – Velenje 2013. Ujma 28, 271–280.
11. Letno poročilo Skavti ZARE MOL, 2011. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
12. Letno poročilo Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, enota za postavljanje začasnih prebivališč, 2014. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
13. Letno poročilo Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, enota za postavljanje začasnih prebivališč, 2015. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
14. Letno poročilo Združenja slovenskih katoliških skavtinj in skavtov, enota za postavljanje začasnih prebivališč, 2020. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
15. Navodila za ravnanje ekip za postavljanje začasnih prebivališč, 2012. Ljubljana, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
16. Novak, L., 2009. Pomoč poplavlencem na božični večer. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://www.skavt.net/utrip-zdruzenja/Pomoc-poplavlencem-na-bozicni-vecer>, 20. 3. 2021.
17. Novak, L., 2012. Pomoč ob poplavih november 2012. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://www.skavt.net/utrip-zdruzenja/Pomoc-ob-poplavih-november-2012>, 20. 3. 2021.
18. Obljuba in zakoni, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/obljuba-in-zakoni>, 20. 4. 2021.
19. Poročilo Logatec 1, 2014a. Poročilo o delovanju kriznega centra v ujmi žled. Logatec, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
20. Poročilo Logatec 1, 2014b. Poročilo o odpravljanju posledic visokih voda, Laze, 22. 3. 2014. Logatec, Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. Interno gradivo.
21. Poslanstvo, 2021. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/poslanstvo>, 17. 7. 2021
22. Puščamo skavtsko sled, 2015. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://www.skavt.net/25-let/Puscamo-skavtsko-sled-3-del-dobrodelnost-in-vzgoja>, 20. 4. 2021.
23. Regije, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/regije>, 20. 4. 2021.
24. Ruprecht, A., Oprešnik, B., 2019. Vaja Potres – Zahodna Štajerska 2018. Ujma 33, 237–249.
25. Sahana Foundation, 2021. www.sahanafoundation.org, 6. 4. 2021.
26. Scoutconference, 2021. World Scout Bureau. <https://scoutconference.org/>, 10. 4. 2021.
27. Slovenski skavti, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/slovenski-skavti>, 10. 4. 2021.
28. Služenje družbi, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/sluzenje-druzbi>, 10. 4. 2021.
29. Splošne informacije, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/splosne-informacije>, 10. 4. 2021.
30. Svete, U., Malešič M., 2014. Slovenija v lednih okovih 2014 – odziv in izzivi. Ljubljana, Fakulteta za družbene vede. Založba FDV. Kranj.
31. Slovenska zamejska skavtska organizacija, 2021. <http://www.szso.org/>, 11. 7. 2021.
32. The Story of Scouting, 2021. Scouts. <https://www.scout.org/scout-history>, 10. 4. 2021.
33. Torkar, D., 2016. Migrantski val v Sloveniji – vloga sistema zaščite in reševanja. Ujma 30, 114–123.
34. Uredba o organiziranju, opremljanju in usposabljanju sil za zaščito, reševanje in pomoč. Uradni list RS, št. 92/07, 54/09, 23/11 in 27/16.
35. Veje, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/veje>, 10. 4. 2021.
36. Zakon o varstvu pred naravnimi in drugimi nesrečami. Uradni list RS, št. 51/06 – uradno prečiščeno besedilo, 97/10 in 21/18 – ZNOrg.
37. Zgodovina, 2016. Združenje slovenskih katoliških skavtinj in skavtov. <https://skavti.si/zgodovina>, 10. 4. 2021.
38. Zgodovina, 2021. Zveza tabornikov Slovenije. <https://www.taborniki.si/zgodovina/>, 10. 4. 2021.